מדתנא דבי ר' ישמעאל דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב אמר רבי ירמיה לא לכתוב צפונה באשם ותיתי מבנין אב מחטאת למאי הלכתא כתביה לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב וליטעמיך תיתי מבנין אב מעולה [א] מאי טעמא לא אתי משום דאיכא למיפרך מה לעולה שכן כליל חטאת נמי איכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי מהי תיתי לא נכתוב רחמנא עולה [ב] ותיתי מחטאת ואשם מה להנך שכן מכפרין לא נכתוב רחמנא בחטאת ותיתי מהנך מה להנך שכן זכרים לא נכתוב באשם ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בציבור כביחיד דבר הלמד בגז"ש מהו שילמד בהיקש אמר רב פפא [ג] (1)וזאת תורת זבח השלמים [וגו'] (2)אם על תודה למדנו לתודה שבא מן המעשר מדאשכחן שלמים דאתו ממעשר שלמים גופייהו מנא לן דכתיב (3)שם (4)שם א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מעשר דגן חולין בעלמא הוא א"ל אמר [ד] אמרה למד קדש ומלמד קדש דבר הלמד בג"ש מהו שילמד בג"ש אמר רמי בר חמא תניא (2)סלת מרבכת למדנו לרבוכה [ה] שבאה סולת חלות מניין ת"ל חלות [ו] חלות רקיקין מניין ת"ל מצות מצות אמר ליה רבינא [ז] ממאי דמצות מצות מחלות גמר דלמא ממאפה תנור גמר אלא אמר רבא [ח] תניא (5)וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן (5)ראשו [ח] וכרעיו ונאמר להלן (6)ראשו וכרעיו מה להלן ע"י ניתוח אף כאן על ידי ניתוח אי מה להלן בהפשט אף כאן נמי בהפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא א"ר פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו ותניא רבי אומר נאמר כאן עור ובשר [ופרש]

רש"י

מדתנא דבי רבי ישמעאל. בפרק ב"ש (לעיל דף מט.) ומה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן ואוקימנא התם דקסבר ר' ישמעאל דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר: **בבנין אב.** מה מצינו. וכולן [ט] שאילות הללו בקדשים נשאלו וארבעה שאילות בכל מדה ומדה כגון דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בהיקש ובגזרה שוה ובקל וחומר ובבנין אב ודבר הלמד בגזרה שוה מהו שילמד בהיקש ובג"ש וק"ו ובבנין אב [י] ודבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בכולן: **וליטעמיך.** אי משום הא כתביה לייתי מעולה דכתיב בה בהדיא: **שכן מכפרת כו'.** ואין לך לפרש שאילתייהו [יא] מכאן: **מחדא** [יב] **לא אתיא כו'.** מילתא באפיה נפשה היא ולאו למיפשט בעיין: עולה [יג] לגבי חטאת ואשם לא חשיבה כפרת עשה דידיה כפרה: **למדנו לתודה.** מכאן בהיקש משלמים שבאה מן המעשר אם פירש בשעת נדרו ע"מ להביאה ממעות מע"ש: **שם שם.** בשלמים כתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ובמעשר כתיב (שם יד) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות: **חולין הוא.** ואנן בקדשים קמיבעיא לן: **אמר אמרה.** האמור [יד] למד קדש ומלמד קדש בתמיה וכי שניהן צריכין שיהו בקדשים [טו] הואיל ולמד קדש כגון שלמים שפיר מיפשט בעיין דבתר למד אזלינן ומר זוטרא סבר בתר מלמד [טז] אזלינן והיינו דאמרינן בעלמא (לעיל דף מה. ולקמן דף ס:) הניחא למ"ד בתר למד אזלינן: **למדנו** [יז] **רבוכה.** חלות מבושלות במים תחילה שבתודה שבאה סולת ולא קמח: **חלות שבתודה מניין.** שבשלשה מינין מנה יש בה חלות רקיקין רבוכה חלות שבה מניין שהן סולת: **ת"ל חלות חלות.** נאמר בחלות חלות ונאמר ברבוכה חלות: **מצות מצות.** נאמר ברקיקין מצות ונאמר בחלות מצות וילפינן רקיקין מחלות וחלות למדו מרבוכה ושניהם בגז"ש: **וממאי.** דרקיקין דתודה מצות מצות מחלות דתודה גמרי: **דלמא.** ממצות דכתיב גבי רקיקין מנחת [יח] מאפה גמרי והתם סלת בהדיא כתיב סלת חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן (ויקרא ב): [יט] **מלמד שמוליא.** את כל הפר שלם דאי במנותח היאך הכל יוציא בהוצאה אחת הנתחים וקרבו ופרשו: **נאמר כאן ראשו וכרעיו.** על ראשו ועל כרעיו (שם ד): **ונאמר להלן ראשו וכרעיו.** בעולת [כ] בן לאן כתיב וערך הכהן את הראש וכתיב וקרבו וכרעיו ירחץ (שם א): **מה להלן ע"י ניתוח.** היה מקטירו דניתוח כתיב ביה: **אף שריפה של זה ע"י ניתוח.** ובפר כהן משיח קאי: **כשם שפרשו בקרבו כו'.** דאיתקש שריפת עורו ובשרו לשריפת קרבו ופרשו [כ]: **מה פרשו בקרבו.** דדבר מגונה הוא להוציאו ולשורפו בעין: ונאמר

תוספות

לא נכתוב רחמנא בעולה ותיתי מחטאת ואשם. פי' ולכתוב בהדיא לפון בחטאת ואשם [כא] ואם תאמר ולכתוב בזבחי שלמי לבור ונילף עולה מינייהו וי"ל דאיכא למיפרך דמה לזבחי שלמי ליבור שכן זמנן קבוע ועוד דחטאת לא אתי מיניה שכן זכרים ואשם [י] שכן אינו בליבור וא"ת למה לי לאקושי לקמן (דף נה.) זבחי שלמי ליבור לעולה תיפוק לי בבנין אב וכי תימא לאשמועי' שהם קדשי קדשים כעולה הוי מלי למילף מדאיתקש לחטאת [כב] וי"ל דאיכא למיפרך שכן תדיר כדמפרש [כג] בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סה.) אי נמי מה לאשם שלמים שכן אינן טעונין לפון וא"ת בפ"ק דשבועות (דף ט. ושם) דיליף שעיר דר"ח משעיר חילון דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו דקאמר הואיל וזה בא לזמן קבוע ושעיר הנעשה בחוץ קאמר כדפירש התם בקונטרס דאי מפנימי הוה ליה למיפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר בשאר עבירות אבל השתא אי מחילון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחילון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחילון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא וא"ת והיכי גמר בפ"ב דבילה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט ילפא דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימלי לומר לדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ועו"ק [כד] בהקומץ רבה (מנחות דף כא:) נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עלים מה עלים משל ליבור אף מלח משל ליבור ועלים גופייהו לא ידעינן אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא א) על העלים אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ליבור וכו': **אם** על תודה כו'. הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף נח.) ובפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי יליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דבילה (דף כ.) עולת [כה] חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שתי מדות (מנחות דף לב.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין [כו] כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) ול"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדריש מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הלא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר איצטריך מסת למימר דאינה באה הכל מן המעשר אלא מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי איצטריך מסת: **אמר אמרה.** [כז] ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר שניהם בעינן קדש ורבינו תם גרים אמי אמרה ואמי שם חכם וביבמות פרק הערל (דף פ.) היינו דשמענא [כח] ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי ובכתובות (דף מד:) אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גרים וא"ת דלמר זוטרא לא איפשיטא בעיא ובסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לחמי תודה ונזירות באות עשר עשר לחמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז:) נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה ונזירות מהיקש דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לחמי תודה לעשרה קבין ירושלמית וחצי לוג שמן ושיהיו באות י' אלמא דין דתודה אתיא בג"ש חוזרת [כט] ומלמדת בהיקש ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלחמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב נילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא כדקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא [ל] לרבינא דס"ל הכא בתר למד אזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר דלרבינא איפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מההיא דמנחות: **מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט.** ואם תאמר היכי יליף מהכא לדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתוח שלא בהפשט מפר כהן משיח וניתוח בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא כה"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש כיון [לא] דהוי הימנו ודבר אחר דשלא בהפשט בפר כהן משיח מדאיתקש עור ובשר לפרש יליף כדפירש בקונטרס ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פרק ט"ז מהלכות מעה"ק הלכה יז:
יז ב מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יג:
יח ג ד ה מיי' פרק י"ב מהל' מעה"ק הלכה ג:
ו מיי' פ"ז שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה: ויקרא ז, יא
2. אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן: ויקרא ז, יב
3. וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: דברים כז, ז
4. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד, כג
5. וְאֶת עוֹר הַפָּר וְאֶת כָּל בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ: וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף: ויקרא ד, יא-יב
6. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, ח-ט

גליון הש"ס

שינויי נוסחאות

מוסף רש"י

ליקוטים

שיטה מקובצת